

Ar veselības pašvērtējumu asociētie faktori gados veciem cilvēkiem

Jūlija Vasiļevska^{1,2}, Anita Villeruša³, Signe Tomsonē², Zane Liepiņa²

¹ Valsts SLA "Nacionālais rehabilitācijas centrs „Vaivari”", Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības katedra, Latvija

Ievads: Latvijā un vairumā Eiropas valstu sabiedrība noveco, pieaug gados vecu iedzīvotāju īpatsvars, kā arī palielinās vidējais iedzīvotāju vecums. Tādēļ mūsu gadsimtā viens no svarīgākajiem sabiedrības uzdevumiem būs veicināt veselīgas un aktīvas vecumdienas Eiropas iedzīvotājiem. Veselības pašvērtējums ir nozīmīgs indikators kopējā veselības stāvokļa izvērtēšanā. Tas dod iespēju prognozēt ar veselību saistītās problēmas un potenciālo veselības aprūpes pakalpojumu nepieciešamību.

Darba mērķis: Noskaidrot ar veselības pašvērtējumu asociētos faktorus 75 un vairāk gadus veciem cilvēkiem.

Materiāli un metodes: Pētījumā izmantoti dati no Eiropas Savienības 5. ietvara programmas pētnieciskā projekta „Autonomijas veicināšana, dalība un labklājība lielā vecumā: mājas vide kā veselīgas novecošanas priekšnoteikums” ENABLE-AGE, 2002-2004 – pirmais aptaujas posms, kurā piedalījās 303 dalībnieki un atkārtotas respondentu aptaujas 2011.gadā, kurā piedalījās 59 dalībnieki. Pirmajā pētījuma posmā vidējais dalībnieku vecums bija $77,86 \pm 2,18$ SD gadi, savukārt, atkārtotajā aptaujas posmā - $86,86 \pm 2,18$ SD gadi.

Rezultāti: Savu veselības stāvokli kā labu novērtēja 17.2% respondentu, 62.1% respondentu atzīmēja veselības stāvokli kā viduvēju un 20.7% respondentu savu veselību novērtēja kā sliktu. Atkārtotajā aptaujas posmā savu veselības stāvokli kā lielisku un labu novērtēja 16,9% dalībnieku, kā viduvēju 76,3% un sliktu 6,8%. Veselības pašvērtējums ir saistīts ar tādiem faktoriem kā personas finansiālais stāvoklis, izglītības līmenis, funkcionālā veselība, psihiskā veselība, sociālā līdzdalība un veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāte. Loģistiskās regresijas analīzes rezultāti uzrādīja, ka respondentu izredzes (OR) savu veselības stāvokli novērtēt kā labu palielinās, ja ir labāka mobilitāte OR=31,11, nav depresijas OR=8,22, ir laba redze OR=6,06, neatkarība ikdienas aktivitāšu veikšanā OR=3,35, sociālā līdzdalība OR=3,28, apmierinātība ar veselības aprūpi OR=2,09, labs finansiālais stāvoklis OR=2,03, augstāks izglītības līmenis OR=1,95.

Secinājumi: Labāki sociālekonomiskie, funkcionālās, psihiskās veselības, sociālās labklājības un veselības aprūpes rādītāji palielina labāka veselības pašvērtējuma novērtēšanas izredzes. Palielinoties vecumam, pasliktinās pētījuma dalībnieku funkcionālās veselības rādītāji, savukārt, kopējais veselības pašvērtējums ir labāks. Atrastā sakarība prasa gan turpmāku fenomena pārbaudi skaitliski lielākā populācijā, gan tā padziļinātu teorētiskā pamatojuma izpēti. Pētījuma rezultāti sniedz priekšstatu par veselības pašvērtējumu un ar to saistītiem faktoriem gados veciem cilvēkiem, kas dzīvo vieni paši savā dzīvesvietā, kā arī norāda virzienus turpmākai izpētei.